

Синтаксичні перетворення атрибутивних словосполучень під час перекладу газетно-інформаційних текстів

У рамках кожного функціонального стилю мови можна відзначити деякі мовні особливості, вплив яких на хід і результат процесу перекладу дуже значний. Специфічними особливостями, що впливають на процес перекладу, характеризується, зокрема, газетно-інформаційний стиль. Однією з таких особливостей є наявність в текстах газетно-інформаційного стилю великої кількості атрибутивних словосполучень. Атрибутивні сполучення, тобто словосполучення, в яких називається предмет і його постійна чи змінна ознака, представляють собою найбільш розповсюджений тип вільних словосполучень в сучасній англійській мові. В газетно-інформаційних текстах дані словосполучення слугують засобом мовної компресії, тобто стратегії економного вираження певного змісту, що сприяє перетворенню розгорнутих синтаксичних конструкцій на меш складні види, здатних в той же час передавати той же об'єм інформації, що і повні синтаксичні структури [3, с. 4].

Атрибутивні словосполучення та поняття атрибутивності давно привертають увагу лінгвістів. Великий вклад у дослідження цієї проблеми зробили такі лінгвісти, як Виноградов В.В., Сухотин В.Л., Ярцева В.Н., Смирницький А.Н., Бархударов Л.С., Тер-Мінасова С.Г., Мелікова Л.М., Латипов Ч.Ю., Остапенко Л.А., Кауль М.Р., Свердлов Г.І., Шелонцева Л.Н., Утургаури Н.Ю. Атрибутивні словосполучення мають низку лінгвістичних особливостей: 1. Між членами атрибутивного словосполучення можуть бути дуже широкі семантичні зв'язки. Це досягається за рахунок розширення комбінаційних меж мовних одиниць, що обумовлює збільшення їхнього смислового навантаження і експресивності, напр., *western skin*. Дуже часто в газетно-інформаційних текстах у функції означення атрибутивних словосполучень зустрічаються елементи дуже незвичні по дистрибуції і місткі по значенню. Представляючи цілі ситуації вони не мають аналогів в українській мові, напр., *a cut throat razor*. 2. Існування так званих багаточленних атрибутивних груп із складними семантичними зв'язками всередині групи. Так, у словосполученні *Green Building Council* перших два компоненти утворюють єдність, до якої відноситься третій. Слід пам'ятати, що головним словом в багаточленній атрибутивній групі є останній іменник. 3. Існування атрибутивних груп з внутрішньою предикацією, коли в якості означення виступає ціле речення, наприклад: *The manager's face wore the I-know-you-didn't-perform-your-duties expression*. 4. Здатність атрибутивних груп приймати суфікс, який формально прикріплюється до останнього іменника, а фактично відноситься до всієї атрибутивної групи. Суфікс може відноситися як до постійної характеристики, так і до тимчасової якості, наприклад: *fanatic rightist, best-selling writer, heavy eaters*.

Оскільки конденсованість вираження несе значні труднощі під час перекладу з англійської мови українською, у цій статті робиться спроба систематизувати деякі найбільш типові трансформації при перекладі компресованих іменних структур, тобто атрибутивних словосполучень, на матеріалі газетно-інформаційних текстів останніх років.

Існує декілька основних класифікацій перекладацьких трансформацій: класифікації Бархударова Л.С., Рецкера Я.І., Комісарова В.Н., **Фігермана А.М. та Левицької Т.Р.** Для даного дослідження ми взяли за основу зведені класифікації трансформацій – граматичних і лексичних, які ми вивели проаналізувавши вже існуючі класифікації.

Як показав аналіз фактичного матеріалу, до найбільш частотних граматичних трансформацій, які застосовуються при перекладі атрибутивних словосполучень, належать перестановка, заміна та дослівний переклад.

1. Перестановка – трансформація, внаслідок якої змінюється порядок слів у словосполученні або реченні. Застосування цієї трансформації викликане, насамперед, відмінністю в будові речення в англійській і українській мовах. Наведемо такий приклад застосування перестановки, внаслідок якої змінюється порядок слів у словосполученні: *The brilliance of the colleganza was that it opened the economy to new entrants, allowing risk-taking entrepreneurs to share in the financial upside with the established businessmen who financed their merchant voyages.* – *Геніальність colleganza полягала у тому, що вона створювала економічні можливості для нових учасників, даючи змогу підприємцям, готовим ризикувати, отримати свою частку прибутку, на який також претендували багаті купці, що фінансували їхні торговельні експедиції.*

2. Заміна – трансформація, внаслідок якої змінюються граматичні ознаки словоформ, частин мови, членів речення та речень [1, с. 25] має різновидності:

а) заміна форм слова: *Stock markets give up early gains.* – *Фондові біржі більше не сподіваються на швидкий прибуток.* б) заміна частин мови: *Extractive states are controlled by ruling elites whose objective is to extract as much wealth as they can from the rest of society.* – *Держави, що вилучають багатства, перебувають під контролем правлячих еліт, метою яких є вилучення якомога більшого обсягу багатства у решти суспільства.* в) заміна членів речення: *Madonna kicks off comeback tour.* – *Стартувало турне Мадонни, присвячене її поверненню на сцену.* г) синтаксична заміна: *Even as the winner-take-all economy has enriched those at the very top, their tax burden has lightened.* – *Попри те, що нинішня економічна система винагороджує лише переможців на верхівці, їхній податковий тягар став легшим.*

3. Дослівний переклад (синтаксичне уподібнення) – трансформація, в наслідок якої синтаксична структура оригіналу передається аналогічною структурою в мові перекладу [5, с. 6]. Напр.: *Economists point out that the woes of the middle class are in large part a consequence of globalization and technological change.* – *Економісти зазначають, що проблеми середнього класу є, значною мірою, наслідком глобалізації та технологічних змін.*

Лексичні трансформації, які застосовуються при перекладі атрибутивних словосполучень:

1. Конкретизація – заміна слова або словосполучення мови оригіналу з більш широким значенням словом або словосполученням цільової мови з більш вузьким значенням. Застосування цієї трансформації зумовлене по-перше, відсутністю у мові перекладу лексичної одиниці, яка має настільки ж широке значення, що і одиниця мови оригіналу, по-друге, розбіжностями в їх стилістичних характеристиках, по-третє, вимогами граматичної будови. Наприклад: *The upper class acted to lock in its privileges, putting a formal stop to social mobility with the publication of the Libro d'Oro, or Book of Gold, an official register of the nobility.* – *Аристократія вдалася до фіксації своїх привілеїв, поклавши формальний кінець соціальної мобільності разом з виданням Libro d'Oro ("Золотої книги") - офіційного реєстру осіб шляхетного походження.*

2. Генералізація – заміна слова або словосполучення мови оригіналу з більш вузьким значенням словом або словосполученням цільової мови з більш широким значенням. При перекладі з англійської мови на українську ця трансформація застосовується досить рідко, оскільки слова в англійській мові мають більш абстрактний характер, ніж в українській. Наприклад: *The second manifestation of crony capitalism is more direct: the tax perks, trade protections and government subsidies.* – *По-друге, капіталізм на державному рівні проявляє себе у більш прямий спосіб: податковими пільгами, торговими бар'єрами та державними субсидіями.*

3. Лексичне додавання – трансформація, в наслідок якої в перекладі збільшується кількість слів, словоформ або членів речення. Застосування цієї трансформації зумовлене низкою причин: відмінностями в структурі речення; тим, що більш стислі англійські речення вимагають в українській мові більш розгорнутого вираження думки; відсутністю відповідного слова чи лексико-семантичного варіанта даного слова у мові перекладу [1, с. 27]. Наприклад: *Even Apple, a huge beneficiary of the open-platform economy, couldn't resist trying to impose its own inferior map app on buyers of the iPhone 5.* – *Навіть Apple, що отримала величезні вигоди від відкритої економіки, не змогла чинити опір спокусі нав'язати свій додаток з низькоякісними картами покупцям iPhone 5.*

4. Опущення. Під час перекладу опущенню підлягають слова, які є семантично надлишковими, з точки зору їхнього смислового змісту. Наприклад: *The factory workers ask for just and equitable treatment.* – *Працівники фабрики вимагають справедливого ставлення.*

5. Смісловий розвиток. Ця трансформація полягає в заміні словникового відповідника контекстуальним, який пов'язаний з ним лексично. Наприклад: *In 1315, when the Venetian city-state was at the height of its economic powers...* – *У 1315 році, коли Венеційська республіка досягла піку своєї економічної могутності...*

6. Компенсація втрат, що виникають в процесі перекладу. Компенсація – заміна непередаваного елемента мови оригіналу іншим засобом, який передає ту ж саму інформацію, причому необов'язково в тому ж самому місці тексту, що і в оригіналі [1, с. 29]. Наприклад: *Corporate pork is a truly bipartisan dish: green energy companies and the health insurers have been winners in this administration, as oil and steel companies were under George W. Bush's.* – *Корпоративні привілеї є явищем, що процвітає за підтримки обох партій у США: компанії, що розвивають зелену енергетику, та медичні страховики виграли від політики цієї адміністрації, так само як нафтові та металургійні компанії виграли від політики адміністрації Джорджа Буша-молодшого.*

7. Цілісне перетворення – перетворення окремого слова, а інколи і цілого речення. Цілісне перетворення є різновидом смислового розвитку [1, с. 31]. Наприклад: *Even the most perfunctory account of the plain facts would blow the myths sky-high.* – *Навіть поверховий розгляд фактів не залишить каменя на камені від створеного істориками міфу.*

В ході дослідження було виявлено, що, в зв'язку зі специфікою газетно-інформаційного стилю та особливостями атрибутивних словосполучень, в процесі перекладу газетно-інформаційних текстів частіше всього застосовуються наступні трансформації: перестановка, заміна, синтаксичне уподібнення, конкретизація, генералізація, лексичне додавання, опущення, смисловий розвиток, компенсація втрат і цілісне перетворення. Серед основних способів перекладу атрибутивних груп можна назвати такі: переклад англійської атрибутивної групи українською атрибутивною групою; переклад англійської атрибутивної групи прийменниковим словосполученням; переклад дієслівно-прислівниковим словосполученням; переклад із заміною означення на іменник; переклад з переносом означення; переклад англійської атрибутивної групи з перестановкою членів; описовий спосіб.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що точність перекладу атрибутивних словосполучень у газетно-інформаційних текстах досягається за рахунок правильного розкриття смислових зв'язків між компонентами сполучення, синтаксичної перебудови речень та структурних заміन.

Література

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод. – М.: Высшая школа, 1975. – 190 с.
2. Виноградов В.В. Вопросы изучения словосочетаний (на материале русского языка). – Вопросы языкознания, 1954, № 3. – С. 3–24.
3. Овчинникова Н. Д. Актуализация компрессии при жанровой

трансформации в английском публицистическом тексте: Автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 "Германские языки" / Н.Д. Овчинникова. – М., 2006. – 18 с. **4.** Єрмоленко Є. Я. Категорія предикативності. Загальна і власне синтаксична семантика речення // Синтаксис словосполучення і простого речення. – К.: Наукова думка, 1975. – С. 5–11. **5.** Ханаху Д. Р. Атрибутивные словосочетания в русском и английском языках: сопоставительно-типологический анализ: Автореф. дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.01, 10.02.20 "Германские языки" / Д. Р. Ханаху. – Майкоп, 2007. – 29 с.